

MÁLTEIGURIN

Orðsins makt

Professarin Sven Møller Kristensen skrifar í bókini »Vurðeringar« undir yvirskriftini »Digitekunstens nytte« soleiðis (s. 27):

»Digtingen er sprogets kunst. Dens første og almene værdi og nytte består i at den holder sproget levende, hvilket vil sige at den både bevarer og formyer sproget. Den gode forfatter har altid et rigere sprog, et større ordforråd og en mere alsidig formuleringsevne end gennemsnitsmennesket. Ene af alle er han i stand til at samle og benytte de ellers adskilte sprogsfærer, stands- og fagsprog, i et samfund. Uden hans fantasi og fremstillingskunst ville et givet sprog stagnere og forgroves, tankens og følelsens muligheder blive indskrænket, og dermed også hele den åndelige kultur bliver fattigere og fladere. Sproget er den uundværlige bærer af et folks bevidsthed, sandsynligvis den vigtigste betingelse for en sådan vækst«.

Tað, sum tann køni fakmaðurin og tað klára høvdið Sven Møller Kristensen her sigur, er vanlig manna hugsan. Øll vita, at tað er ringt at vera í orðaneyð. Fyri at kunna lata upp fyrri øllum, sum býlist í okkum, hava vit brúkt fyrri orðum, nógvum orðum.

Óg tá eru fólk, sum halda, at vit ikki eiga at fegnast um ein stóran orðaskatt. Nei, vit eiga at gera orðini færr. Í um leið hundráð ár (og serliga hesi seinastu 30 árin) hava málreinsarar stríðið við at beina fyrri orðum. Sum í miðeldini verða summi orð tabuísarad (»sigur tú ljótt, kemur illi-maður eftir tær!«). Onnur orð verða útskift við okkurt, sum líkast grundleggjandi illvild móti tí máli, sum er. Málið er ikki nóg »gott« - tað má betast.

Soleiðis kunnu vit at uppliva, at boð ganga út frá skúla-myndugleikum um, at lærarar ikki longur sleppa at brúka orðið »uppá«, tí nú skal tað eita tað íslenska »verkefni«. Tann trúgvi útvarpslutarin hoyrir við undran um onkran mafioso á Síkiloy, sum hevur mist tingsræðiliga órínið, tí hann hevur verið ógegniligur. Óg almennir stovnar skriva til skattaborgarar, at teir kunnu veita tænastr, sum eru »litið kostnaðarmiklar«. Tað eitur og hevur altíð iðb á færoyskum, at tað, sum kostar nógv, er dyrt, og tað, sum kostar lítið, er bilt. Men hesi einfaldu orðini fáa ikki frið. Tað bliga skal eita »ódyrt«, og tað dyra skal eita »kostnaðarmikil«. Hvar er logikkurin? Hvi er »ódyrt« færoyskari enn »dyrt«? Tú hevur tær dyrtastu perlur yrkir Pól F. eftir Heinrich Heine. Hann átti kanska heldur at sagt »kostnaðarmiklastu«?

Pól F. og Heinrich Heine kendu orðsins makt. Teir flongdu ikki málið. Teir kundu tí. Teir beindu ikki fyrri orðum, og teir bekláðu ikki orð. Teir vildu ikki, at málið skuldi stagnere og forgroves, tankens og følelsens muligheder blive indskrænket, og dermed også hele den åndelige kultur bliver fattigere og fladere.

C.

Úr Orðafari:

»HEITT B REYÐ«

Nú ein dagin ljóðaðu tey merkisverdu tíðindi um alt Føroya land, at salmonellusórir (ivaleyst harðfrystir) svenskir høsnarungar »ganga sum heitt breyð« í Danmørk. At eithvørt, sum selst væl, »går som varmt brød« er frálík donsk máliska, sum vit kunnu lata danir eiga í friði. Tá ið vit hoyra um breyð, at tey »ganga«, kemur okkum alt annað til hugs: Tá ið breyðini eru elt, verða tey sett við varma at ganga ella til gongd, og tá ið tey eru gingin, verða tey sett inn í ovnin at baka. Tí ljóðar tað meir enn lögð í færoyskum máloyra, at nýbakað breyð kunnu »ganga«. Hjá okkum er gongdin sum nevnt, áðrenn tey verða bakað. Somu hugsan kundu vit latið í færoysk orð sum eitt nú: »Tað er gravgangur eftir svenskum høsnarungum«. Sigidi tá ikki »[greav]-gangur, sum alt ov ofta er at hoyra, men [grau]gangur, sum er bæði rættur og nátturligur framburður.

Framhald av síðu 7

um at veiða fiskin við fáum og effektivum amboðum.

-Men er vandi ikki fyrri, at hvør skipin tá skulu til at fiska nøgdur aftur og at vit tá aftur enda í tí, at fiskurin verður ikki nóg væl handfarin?

-Ta javnvágina mugu bátarnir kunnu finna fram til. Teir kunnu taka fleiri fólk umboð tá tíðina, tá nógv er at fáa.

Dúva upp á flar-fiskiflotan meðan stovnar koma fyrri seg

Aftur til spurningin um fólkatalið. Dansk búskaparfrøðingurin Paldam sigur, at skulu vit varðveita verandi livistøði í Føroyum við verandi fiskamengd, so er ikki pláss fyrri meira enn 20.000-30.000 fólkum í Føroyum!

-Við tí fiskarikiðmi vit kenna í Føroyum eru livilíkindini vánalig í løtuni, men vit eiga at undirstrika, at langafarafloti okkara tvs. flótin í Barentshavinum og rækjuflothin, flýtur hampuliga, so hann kunnu vit dúva upp á og haraftrat kemur, at tað eisini eru óroyndir møguleikar í Norðuratlantshavi.

Ímeðan vit dúva upp á hesar leiðir, mugu vit so til at fáa stovnarar uppafur.

-Men ger landsstýrið nokk fyrri at skapa fortreytir og til at seta vinnulívmenn í gongd?

-Vit koyra 6,5 mill. kr. út til praktiskar fiskir-oyndir nú, so har eru ymsir møguleikar. Hinvegin er tað ikki landsstýrisins uppgávu at sparka vinnulívmenn í gongd. Initiativini mugu koma úr neðra - frá vinnulívinum sjálvum. Tey politisku initiativini í vinnulívinum hava í nógvum mun givið vánalig úrslit.

Úr eingin fiskur kemur upp á land, hvi seta tit ikki eyka orku inn upp á at fáa útlendskan fisk til landið?

-Vit royna at skaffa russiskan fisk á tann hátt, at vit hava sagt okkum vilja stuðla innkeypi. Men vit hava ikki ráð til at figgja hann, tí fiskurin skal jú seljast eisini. Trupulleikarnir við tí útlendska fiskinum er marknaðurin.

Tað er tó hesin gamli tankin, sum vit hava so ringt við at venja okkum av við: at nú trívur man bara niður í landskassan og ger so ella so. Landskassin er tómur, og tú kanst tí ikki gera sum tú gjørði í 80-unum.

jan

BBC

Leygardagur 12. mars

- 0.15 World Service News
- 0.25 Newsnight
- 1.00-8.00 World Service News every full Hour
- 1.25 Business Matters: »Handling over«
- 2.25 Newsnight
- 3.25 Kilroy: »Begging«
- 4.25 East: »Islands apart« 2:10
- 5.25 The Clothes Show
- 6.25 Business Matters: »Handling over«
- 7.25 The late Show
- 8.25 Public Eye: »Family« 1:3
- 9.00 Chucklevision: »Headline News«
- 9.20 Bits: »Amazing Bits«

- 9.35 Mud 2:7
- 10.00 Blue Peter
- 10.25 Grange Hill
- 10.50 The O-Zone
- 11.00 Top of the Pops
- 11.30 Tomorrow's World
- 12.00 Top Gear
- 12.30 A Question of Sport
- 12.55 Grandstand
- 17.15 News from London
- 17.30 World News Week
- 18.00 Football Results
- 18.00 Big Break

- 18.30 Noel's House Party
- 19.30 Birds of a Feather: »Okey-Cokey Karoke«

- 20.00 Only Fools and Horses: »The Chance of a Lunch-time«

- 20.50 Love Hurts: »Tracks of my Tears« 9:10
- 21.40 Red Dwarf: »Thanks for the Memory« 3:6
- 22.10 Sport '94
- 22.45 Later... with Jools Holland 7:10
- 23.40 The late Show

Sunnudagur 13. mars

- 0.10 World Service News
- 0.25 World News Week
- 1.00-7.00 World Service News every full Hour
- 1.25 India Business Report

- 2.25 The Clothes Show
- 3.25 Kilroy: »Lonely Hearts«
- 4.25 Film '94
- 5.25 India Business Report
- 6.25 East: »Islands apart« 2:10
- 7.25 The late Show
- 8.00 Newsround Extra
- 8.15 Breakfast with Frost
- 9.15 Playdays
- 9.35 Sick as a Parrot
- 9.50 Incredible Games
- 10.15 Blue Peter
- 10.40 Grange Hill
- 11.05 Hanger 17 6:10
- 11.30 Country File
- 11.55 Songs of Praise: »Shadowlands, Oxford«
- 12.30 World News Week
- 13.00 News from London
- 13.05 On the Record
- 14.00 Eastenders Omnibus
- 15.00 Crufts: »Terriers, Hounds and Gun Dogs« 2:5
- 15.35 Holiday
- 16.00 Rough Guide to Careers 2:6
- 16.30 The Clothes Show

- 16.55 Antiques Roadshow: »Olympia«
- 17.40 Reportage: »Therapy«
- 18.20 Living Soap
- 18.50 News from London
- 19.05 Wildlife: »Barrels of Crude and Wallaroos«

- 19.35 House of Eliott 9:10
- 20.30 Between the Lines: »Watching the Detectives«
- 21.20 Auction: »A Space Odyssey« 6:6
- 21.50 Everyman: »This Land is Ours«
- 22.40 The late Show
- 23.10 World Service News
- 23.25 World Business Report

Mánadagur 14. mars

- 0.00-5.00 World Service News every full Hour
- 0.25 The Money Programme
- 0.00-5.00 World Service News every full Hour
- 1.25 World Business Report
- 2.25 On the Record
- 3.25 The Money Programme
- 4.25 Public Eye: »Family« 1:3
- 5.25 The Money Programme
- 6.00 Business Breakfast
- 7.00 Breakfast News from London
- 9.05 Kilroy
- 9.45 Newsround
- 10.00-12.00 News from London every full Hour
- 10.05 Playdays
- 10.30-12.15 Good Morning with Anne and Nick
- 12.15 Pebble Mill
- 12.55 World Weather
- 13.00 One O'Clock News
- 13.30 First Sight: »Blight this House«
- 14.00 World Service News
- 14.30 Spain means Business: »Made in Spain« 1:5
- 15.00 Storytime: »Brush and Chase«
- 15.15 Jackanory
- 15.30 Earthfastr 3:5
- 15.55 Grange Hill
- 16.20 Newsround Extra

- 16.35 Dr. Who: »Pyramids of Mars« 2:4
- 17.00 That's Showbusiness
- 17.30 Great Experiments
- 17.55 World Weather
- 18.00 Six O'Clock News
- 18.30 Rough Guide to Careers 4:6
- 19.00 A Question of Sport
- 19.30 Holiday
- 20.00 Design Classics: »Harley Davidson«
- 20.30 Screenplay: »Skallagrugg«
- 21.50 Building Sites USA: »Hoover Dam« 6:8
- 22.00 World Service News
- 22.30 World Business Report
- 23.00 World Service News
- 23.25 Newsnight

Týsdagur 15. mars

- 0.10 World Service News
- 0.25 Newsnight
- 1.00-5.00 World Service News every full Hour
- 1.25 World Business Report
- 2.25 Newsnight
- 3.25 Film '94
- 4.25 Tomorrow's World
- 5.15 Panorama
- 6.00 Business Breakfast
- 7.00 Breakfast News from London
- 9.05 Kilroy
- 9.45 Newsround
- 10.00-12.00 News from London every full Hour
- 10.05 Playdays
- 10.30-12.15 Good Morning with Anne and Nick

EuroSport

Leygardagur 12. mars

- 7.30 Step Aerobics
- 8.00 Athletics - live
- 11.00 K.O. Magazine
- 12.00 Freestyle skiing - live
- 13.00 Speed skating - live
- 14.00 Athletics - live
- 17.30 Football
- 18.30 Alpine skiing - live
- 20.00 Athletics
- 21.00 Boxing
- 22.00 Golf
- 23.00 Honda International Motor-sports Report
- 0.00 Ice Hockey
- 1.00 LiBúgt

Sunnudagur 13. mars

- 7.30 Step Aerobics
- 8.00 Alpine skiing
- 9.00 Athletics - live
- 10.00 Freestyle skiing - live
- 11.00 Boxing
- 12.10 Ski jumping - live
- 14.10 Athletics - live
- 17.00 Speed skating
- 18.00 Freestyle skiing
- 18.30 Alpine skiing - live
- 20.00 Athletics
- 21.00 Boxing
- 22.00 Golf
- 23.00 Ice Hockey
- 0.30 LiBúgt

Mánadagur 14. mars

- 7.30 Step Aerobics
- 8.00 Aerobics
- 9.00 Alpine skiing
- 10.00 Ski jumping
- 12.00 Honda International Motor-sports Report
- 13.00 Athletics
- 15.00 Snooker
- 16.00 Euroton
- 16.30 Freestyle skiing
- 17.30 Football
- 18.30 Eurosportnews 1
- 19.00 Superbike
- 20.00 Formula one
- 21.00 Boxing
- 22.00 Football
- 23.00 Eurogolf Magazine
- 0.00 Eurosportnews 2
- 0.30 LiBúgt

Týsdagur 15. mars

- 7.30 Step Aerobics
- 8.00 Athletics
- 10.00 Speed skating
- 11.30 Speed skating
- 12.00 Football